

RMZO Priručnik

Komunikacije u vanrednim situacijama

9 Avgust 2018

SADRŽAJ

Upotreba ovog priručnika	3
Uvod u komunikacije u vanrednim situacijama	4
Odnos sa profesionalnim službama	7
Rad direktno sa javnošću	8
Vještine komunikacije u vanrednim situacijama	9
Osnove radio mreže za opasnost	11
Operacije radio mreže za opasnost	13
Operativna uputstva	16
Osnove rukovanja porukama	18
Aktiviranje radio mreže za opasnost	20
Mogućnost učenja i napredovanja	22

Upotreba ovog priručnika

Ovaj priručnik za komunikacije u vanrednim situacijama namijenjen je radio-amaterima, članovima Radio mreže za opasnost Crne Gore – RMZO, sa ciljem da im pruži prikladan materijal za učestvovanje u vanrednim situacijama. Takođe, ovaj priručnik namijenjen je i individualnim radio-amaterima koji imaju malo ili nimalo iskustva u ovoj vrsti komunikacija ali žele da poboljšaju svoju sposobnost za učešćem u takvim situacijama, ili onima koji jednostavno žele da razumiju cijeli proces.

Radio-amateri se podstiču da ovaj priručnik distribuiraju među svojim kolegama.

Ovaj priručnik može biti korišten zajedno sa drugim materijalima koji imaju za cilj da na što kvalitetniji način obuče radio-amaterskog operatora za postupanje u vanrednim situacijama i poboljša njegovo učešće u takvoj vrsti komunikacija.

Uvod u komunikacije u vanrednim situacijama

Šta je komunikacijska hitnost?

Komunikacijska hitnost postoji kada pad kritičnog sistema za komunikaciju predstavlja rizik za javnost. Komunikacije u vanrednim situacijama u ovom priručniku mogu biti oslovljavane i sa „RMZO“

Veliki broj okolnosti može dovesti do preopterećenja ili oštećenja uobičajenih komunikacionih sredstava. To može biti oluja koja je oštetila infrastrukturu, preopterećenje komunikacione mreže ili kvar ključnih komponenti nekog telekomunikacionog sistema čije posljedice mogu biti većih razmjera. Snažne oluje ili zemljotresi lako mogu oštetiti telekomunikacione objekte. Čak i bez samog kvara na telekomunikacionoj infrastrukturi, obim saobraćaja koji je veći od očekivanog može lako dovesti do pada telekomunikacionog sistema.

Većina sistema mobilnih operatera dizajnirana je da podrži samo oko 6-10% korisnika istovremeno. To je sasvim dovoljno za funkcionisanje mreže u normalnim okolnostima, međutim, u vanrednim situacijama ti sistemi lako mogu biti preopterećeni obzirom da svi (uobičajeno oko 90%) žele koristiti mrežu u isto vrijeme.

Šta čini dobrog volontera?

RMZO volonteri dolaze iz raznih sfera sa raznovrsnim sposobnostima i iskustvima a zajednička stvar svih njih je želja da se pomogne drugima na bilo koji način bez sopstvene koristi, sposobnost da budu dio tima i da primaju tuđa naređenja. RMZO volonter treba da bude sposoban da brzo reaguje uprkos stresu koju donosi vanredna situacija.

Ne možete pomoći drugima ukoliko ste zabrinuti za one koje volite. Vaši najbliži uvijek moraju biti prioritet. Adekvatna priprema vaših najbližih omogućava vam da lako riješite sopstvenu situaciju te da se potom posvetite pomaganju drugima.

Gdje se ja tu uklapam?

Radio-amateri su uvijek bili značajan komunikacioni resurs u vanrednim situacijama još od kako postoji radio. Radio-amateri imaju opremu, sposobnost i sopstvene frekvencije pomoću kojih lako formiraju adekvatnu komunikacionu mrežu i u najtežim okolnostima. Oni su autorizovani za nacionalne i internacionalne komunikacije. Sve to dolazi bez dodatnog troška za profesionalne službe, bez obzira da li je u pitanju lokalna služba zaštite i spašavanja, nacionalna služba za vanredne situacije ili Crveni krst.

Radio-amateri imaju sposobnost da veoma brzo povećaju kapacitet svoje komunikacione mreže kako bi izašli u susret vanrednoj situaciji, nešto što komercijalni i sistemi komunikacija profesionalnih službi obično ne mogu da učine. Naravno, samo posjedovanje radio-stanice, frekvencije i osnovnog znanja nije dovoljno. Priručnici poput ovoga popunjavaju ono što nedostaje, kao i lokalni treninzi i vježbe komunikacija u vanrednim situacijama.

Kao što možete i pretpostaviti, osim tehničkih i operatorskih sposobnosti, podjednako bitna je i vaša sposobnost da budete dio tima unutar svoje organizacije ili u sklopu profesionalne službe.

Šta niste?

Važno je ono što jeste, ali isto tako i ono što niste. Postoje ograničenja u vašoj odgovornosti kao operatora u vanrednim situacijama i veoma je bitno da znate gdje je ta linija.

Vi NISTE „prvi odgovor“ na vanrednu situaciju. Osim u jako rijetkim situacijama, rijetko ćete prvi biti na mjestu događaja. Vama ne trebaju rotaciona svjetla, sirene, značke ili luksuzne uniforme.

Vi nemate ovlaštenja. U većini situacija, vi ne donosite odluke za druge i ne zahtijevate nešto od profesionalnih službi. Jedina odluka koju vi donosite je da li želite učestvovati ili ne, kao i one odluke koje se mogu ticati vaše bezbjednosti ili zdravlja.

Vi ne možete SVE. Kada profesionalnoj službi kojoj pomažete ponestane doktora, kuvara ili saobraćajaca, nije vaš posao da popunite tu prazninu jer u većini situacija vi niste kvalifikovani za to. To svakako ne znači da ne možete pomoći u poslovima za koje ste kvalifikovani, službi kojoj je komunikacija ipak sastavni dio i za koji ste vi zapravo obučeni i sposobni.

Vi niste nadležni. Vi ste tu samo da privremeno zadovoljite potrebe profesionalne službe kojoj sopstveni komunikacioni sistem ne zadovoljava potrebe. Oni vam govore šta im je potrebno, a vaše je da učinite sve što možete da to ispunite.

„Redovne“ vs. „Vanredne“ komunikacije

U dnevnim radio-amaterskim aktivnostima ne postoji pritisak slanja određene poruke. Sve radite u slobodno vrijeme i ničiji život ne ovisi o vama. U vanrednim situacijama, to se sve mijenja. Lista različitosti je velika, ali evo nekih primjera:

1. Umjesto jedne komunikacione mreže koju koristite u slobodno vrijeme, interakcije u vanrednim situacijama često obuhvataju više odvojenih mreža i zahtijevaju prenos poruke u ograničenom vremenskom roku.
2. Vanredne situacije često zahtijevaju komunikaciju između više ključnih organizacija u ograničenom vremenskom roku.
3. Za razliku od kućnih instalacija, vanredna situacija zahtjeva da oprema bude prenosna i da je operator može postaviti bilo gdje u veoma kratkom vremenskom roku.
4. Za razliku od takmičenja, gdje je cilj uspostaviti što više veza sa nasumičnim sagovornicima, vanredna situacija zahtijeva uspostavljanje kontakta sa tačno određenim sagovornikom radi što bržeg prenosa hitne poruke.
Timski rad je bitan, ne takmičenje među stanicama.

Misija

Ono što se od vas traži variraće u odnosu na profesionalnu službu kojoj pomažete. Ako je ta služba Crveni krst, vjerovatno ćete održavati komunikacionu mrežu koja se tiče skloništa i drugih informacija za pomoć. Ako je to nacionalna ili lokalna služba zaštite i spašavanja, vjerovatno ćete održavati komunikaciju između više takvih službi ili služiti kao oči i uši nadležnih osoba u tim službama. U velikim šumskim požarima ili akcijama traganja i spašavanja, vrlo vjerovatno ćete obavljati logističku komunikaciju sa ciljem da hrana, oprema i ljudstvo stignu na vrijeme tamo gdje su potrebni. U vanrednim situacijama većih razmjera, lista službi i organizacija kojima radio-amateri mogu biti od pomoći znatno je veća

od gore navedenog, a pomoć nekada može biti potrebna svima istovremeno.

Komuniciranje – Zadatak broj 1

Iako ste kao radio-amater ponosni na svoje sposobnosti, impresivnu opremu i sisteme koje imate, važno je da zapamtite da je vaš primarni zadatak „komuniciranje“. Nemojte pretjerano razmišljati kako da radio-amatersku opremu koristite za prenos poruke, razmišljajte kako da samu poruku prenesete na bilo koji način – uključujući i upotrebu fax mašine ukoliko i dalje radi. Ukoliko je to ipak upotreba radio-stanice, još bolje. Vaša sposobnost kao operatora je bitna koliko i vaši komunikacioni resursi.

Anatomija komunikacione krize

U ranim fazama većine katastrofa, postojaće smanjena potreba za posebnim komunikacijskim sistemom. (Očiti izuzetak je nadolazeća oluja, tornado ili zemljotres) Ova faza može se pojaviti tokom perioda „praćenja“ ili „upozoravanja“. Ovo vrijeme trebate iskoristiti za pripremu ukoliko dođe do potrebe za vašom asistencijom. Neke radio-amaterske mreže za opasnost mogu biti aktivirane i u ranoj fazi praćenja ili upozoravanja kako bi profesionalnim službama pružali potrebne informacije.

Kada se uspostavi potencijalna ili stvarna potreba za komunikacionim resursima, profesionalne službe upućuju poziv volonterima. U zavisnosti od situacije, operatori i oprema mogu biti potrebni na lokaciji posebnog komunikacionog centra, negdje na terenu, ili oboje.

Mreža za „resurse“ ili „logistiku“ može biti uspostavljena da rukovodi volonterima i usmjerava njihove resurse tamo gdje su najpotrebniji. Bilo koji volonter kome trenutno nije izdat nijedan poseban zadatak, treba da se prijavi i prati dešavanje na ovakvoj mreži.

Onog trenutka kada operacija počne, svakakve stvari se mogu dešavati. Količina poruka može drastično porasti u vrlo kratkom roku pa je konfuzija vrlo česta. Dodatno na sam posao prenosa poruka, vaš komunikacioni tim će morati razmišljati i o odmoru, zamjeni, hrani, vodi, mjestu za spavanje, baterijama, gorivu i ostalim logističkim potrebštinama. Radio i antene će se kvariti i moraće biti zamijenjeni, a neki volonteri će morati ranije napustiti aktivnost iz ličnih razloga.

Mreže će biti aktivirane, reorganizovane i ugašene, a sve po potrebi. Volonteri moraju ostati fleksibilni kako bi se uskladili sa potrebama profesionalne službe kojoj pomažu. Vremenom, potreba za mrežom će slabiti kako opada obim poruka i neke mreže će biti ugašene ili smanjenog obima. Operatori će biti demobilisani (pušteni kućama) jedan po jedan, u manjim grupama, ili svi odjednom ako situacija tako diktira.

Nedugo nakon svega, RMZO grupa bi trebala da napravi kratku analizu događaja i realizovanih aktivnosti, samostalno ili zajedno sa profesionalnom službom. Kako god da je urađeno, to mora biti što prije nakon samih operacija dok su svima svježa sjećanja. Kritika, kada je urađena na ispravan način, može značajno unaprijediti rad i efikasnost radio mreže za opasnost, kao i vašu lično.

Odnos sa profesionalnim službama

„Kakvu vezu ima moj stav sa komunikacijama u vanrednim situacijama?“

Ukratko rečeno, **SVAKU!** U situacijama profesionalnog i dobroćudnog stava, profesionalne agencije će uvijek pohvaliti napor radio-amatera i njihov podvig. S druge strane, situacija je jasno ilustrovana riječima jednog službenika koji je rekao: „Rad sa radio-amaterima je kao sa krdom mačaka – sklonite ih odavde!“. Ovaj čovjek je očito bio nezadovoljan stavom svojih volontera.

Bez obzira kojoj službi pomažete – državnoj, lokalnoj ili Crvenom krstu, uvijek je korisno imati na umu da su komunikacioni volonteri kao neplaćeni radnici. Ukoliko držite stav da ste radnici profesionalne službe kojoj pomažete, sa svime što iz toga proizilazi, jako je mala šansa da možete pogriješiti. Vi ste tu da riješite probleme u komunikaciji. Učinite sve što možete, razumno, da ispunite taj cilj, i izbjegavajte da budete dio problema.

Ko za koga radi?

Odnos između volontera za komunikacije i profesionalne službe variraće od situacije do situacije, ali zapravo, vi radite za njih. Bez obzira da li ste dio posebne grupe radio-amatera ili dio volontera unutar profesionalne službe, vi ipak radite za njih.

Vaš posao je da obezbijedite komunikacione potrebe službe. Često se kaže da volonter ne mora da prima naređenja. To je tačno. Ipak, kada ste volonter organizacije, to implicira da ste saglasni sa razumnim naređenjima i zahtjevima vašeg „poslodavca“. Ako se osjećate nelagodno u vezi sa ovim, nemojte volontirati.

Biće trenutaka kada ćete se naći u situaciji da ne želite ili ne možete izvršiti zahtjev ili naređenje profesionalne službe. Razlozi mogu biti od ličnih, zdravstvenih, bezbjednosnih, ili se možete smatrati nekompetentnim za izvršenje onoga što se od vas traži. U rijetkim slučajevima, od vas može da bude traženo da uradite nešto što nije dozvoljeno po pravilima radio-amaterske službe. Bez obzira na razloge, objasnite ih profesionalnoj službi kojoj pomažete i radite zajedno sa ostalim volonterima iz vaše grupe da se problem prevaziđe. U slučaju da diskusija postane teška ili neprikladna, uvijek možete ljubazno prenijeti diskusiju na nadređene u vašoj grupi kako bi oni riješili nastalu situaciju.

Kako profesionalne službe često vide volontere

Osim ako ne postoji duža pozitivna saradnja između profesionalaca i volontera, profesionalci koji obično ne rade sa kompetentnim volonterima obično ih smatraju „manje od korisnima“. Razloga je više. Profesionalci u bilo kojem polju su uložili veliki dio svog vremena i truda za svoje sposobnosti. Kao rezultat, oni vide sebe kao sposobne da riješe sve situacije bez pomoći sa strane.

Volonteri, s druge strane, mogu biti posmatrani kao „sezonci“ čije sposobnosti i posvećenost mogu da variraju. Mnoge profesionalne službe su naučile da na neke volontere ne mogu da se oslone kada je to potrebno. Nemojte da vas vrijeđa ovakav stav i zapamtite da to ne može da se promijeni preko noći. Povjerenje se stiče vremenom.

Rad direktno sa javnošću

Uvod

Mnogi radio-amateri žele da budu od pomoći u vanrednim situacijama ali nisu u mogućnosti da ispoštuju formalan rok za učestvovanje u davanju pomoći profesionalnim službama ili učešće u radu RMZO. Ovi radio-amateri ipak mogu dati značajan doprinos lokalnoj zajednici prenošenjem svojih vještina na ljude u svom okruženju.

Kako početi?

Formiranje lokalne grupe u vašem okruženju ili komšiluku je najčešći slučaj, pogotovo u vanrednim situacijama.

Saznajte kakve se preventivne aktivnosti organizuju u vašem okruženju i pridružite im se. Saznajte plan, posebno onaj koji se tiče komunikacija. Dajte ostalim učesnicima do znanja da ste radio-amater i da želite pomoći u razvoju ili unapređenju komunikacionih resursa te grupe.

Korišćenje ličnih radio servisa

Najpopularniji komunikacioni alat koji ne zavisi od telefonskih sistema i interneta poznatiji je kao Family Radio Service – FRS ili PMR/PAMR. Većina nacionalnih telekomunikacionih regulatora dozvoljava nelicencirani rad sa manjim snagama, većinom na UHF frekventnom opsegu, a ručne stanice su dostupne u slobodnoj prodaji.

Preporučite kupovinu ovakvih uređaja i pružite lokalnoj grupi sve potrebne informacije za njihovo korišćenje.

Pokrivenost

Možete predložiti organizovanje posebne vježbe testiranja dometa i pokrivenosti uređaja, u zatvorenom i otvorenom prostoru, kako bi se našle sve mrtve tačke i žarišta. Ove informacije prije same vanredne situacije će biti najkorisnije i navići će ljude na korišćenje radio-opreme.

Mnogi radio-amateri su obučeni za tehnike i protokole traganja i spašavanja (Search and Rescue – SAR), i radio-amateri imaju dugogodišnju istoriju pružanja pomoći spasiocima kada su u pitanju radio komunikacije. SAR je uvezan sa radio-amaterima već decenijama.

Vještine komunikacije u vanrednim situacijama

Uvod

Radio operator u vanrednim situacijama mora uraditi svoj dio posla i svaku poruku prenijeti do njenog primaoca, brzo, tačno, uz što manje nepotrebnog komešanja. Više faktora može uticati na vašu mogućnost da ovo učinite, uključujući vaše operatorske sposobnosti, metodu komunikacije koju koristite, više vrsta problema šuma, sposobnosti primaoca, kooperacija ostalih i adekvatni resursi.

Slušanje

Slušajte najmanje 50% komunikacije. Fokusirajte se na posao i „odstranite“ ometanje sa strane. Ako vam pažnja popusti u pogrešnom trenutku, možete propustiti kritičnu poruku. Slušanje takođe podrazumijeva i izbjegavanje nepotrebnog emitovanja. Posao slušanja ponekad može biti otežan šumom. Možda ćete raditi sa takve lokacije gdje je signal jako slab ili druge stanice prave smetnje. U svakom od ovih slučajeva, korišćenje slušalica smanjuje uticaj buke i pomaže vam da se skoncentrišete na slušanje radio signala.

Tehnike korišćenja mikrofona

Čak nešto jednostavno kao ispravno korišćenje mikrofona može napraviti veliku razliku u razumljivosti. Za optimalne rezultate, držite mikrofonski pored svojih obraza, pored usta i pričajte naspram radije nego u mikrofonski. Ovo će eliminisati smetnje poput disanja koji može zamaskirati vaš govor.

Govorite normalnim, čistim, smirenim glasom. Podizanje glasnoće ili vikanje može prouzrokovati premodulisanost vašeg signala i distorziju a neće podići jasnoću na prijemnoj strani.

Jasnoća

Svaka komunikacija treba da sadrži samo informacije potrebne da poruka stigne tačno i jasno. Nepotrebne informacije mogu ometi primaoca i dovesti do konfuzije. Potrudite se da vaše emitovanje bude čisto i profesionalno i ne upuštajte se u ćaskanje sa sagovornicima.

Uvijek se trudite da dovršite započetu temu poruke koju prenosite. Miješanje više tema u jednoj poruci može lako dovesti do pogrešnog tumačenja.

Običan jezik

Kao radio-amateri, koristimo veliki broj žargonskih izraza i specijalnu terminologiju u našoj dnevnoj konverzaciji. U vanrednim situacijama, međutim, rezultat može biti drukčiji, a nerazumljivost poruke može nekoga koštati života.

Iz ovih razloga, komunikacija u vanrednim situacijama treba biti isključivo običnim jezikom. „Q kod“ poruke (osim u komunikaciji Morzeovom telegrafijom) bi ste trebali izbjegavati.

Izbjegavajte izraze i fraze koje u sebi nose emocije jer su vanredne situacije ionako uvijek teške pa nema potrebe to dodatno pojačavati.

Fonetika

Određene riječi ili zapise je nekad teško odmah razumjeti tokom prenosa radio-vezom. Da bi smanjili zahtjeve za ponavljanje neke poruke, uvijek koristite radio-amatersku fonetiku za spelovanje onih zapisa koji su možda problematični.

Više različitih fonetika je u upotrebi, ali većina radio-amatera koristi ITU Phonetic Alphabet. Vanredna situacija nije mjesto za vježbu fonetskog spelovanja. U lošim prilikama, čudna upotreba fonetike može biti potpuno nerazumljiva pa tako moramo biti sigurni da će naša poruka uvijek stići ispravno.

Alfa, **B**ravo, **C**harlie, **D**elta, **E**cho, **F**oxtrot, **G**olf, **H**otel, **I**ndia, **J**uliet, **K**ilo, **L**ima, **M**ike, **N**ovember, **O**scar, **P**apa, **Q**uebec, **R**omeo, **S**ierra, **T**ango, **U**niform, **V**ictor, **W**hiskey, **X**-ray, **Y**ankee, **Z**ulu.

Pregled stvari koje treba izbjegavati

- Razmišljanje tokom emitovanja: „Ahhh, čekaj da vidim..hmmm“
- Raspravljanje, kritika i komentarisanje na frekvenciji
- Vikanje u mikrofonski
- „Zanimljiva“ fonetika
- Korišćenje „Q koda“ u komunikaciji
- Emitovanje bez prethodno planirane poruke
- Emitovanje samo kako bi vam prošlo vrijeme

Osnove radio mreže za opasnost

Zašto imamo mreže

Bilo koja lista glavnih sposobnosti radio-amatera sadrži našu sposobnost da dijelimo informacije „u grupi“, u realnom vremenu, između više lokacija i više destinacija poruka koje šaljemo. Za razliku od većine drugih, našu komunikaciju može čuti svako u grupi, istovremeno, i mogu odgovoriti. Ali, ovo može predstavljati problem ukoliko ne postoji organizovanost.

Veliki obim neorganizovanih poruka mogu lako dovesti preopterećen sistem u potpuni haos. Da bi se ovo spriječilo, radio-amaterski operatori uspostavljaju mreže kako bi organizovali protok poruka. Misija mreže je da efikasno i što brže omogući što veći saobraćaj poruka. Mreže mogu biti glasovne, Morseovom telegrafijom ili digitalnim prenosom, u zavisnosti od situacije.

Anatomija operacija mreže

Rukovodilac mreže je osoba zadužena za nju, ali to često nije osoba koja zapravo vrši emitovanje na frekvencijama, to je obično upravna stanica radio mreže za opasnost. Rukovodioci se staraju da je uvijek dostupan dovoljan broj operatora za svaku smjenu, nadzor mreže i uslova emitovanja (propagacija). Ako je aktivno više mreža, rukovodilac može biti zadužen i za cijelu grupu mreža i njihovu koordinaciju.

Stanica za vezu se stara o porukama koje treba prenijeti sa jedne mreže na drugu. Rukovodilac mreže može imenovati jednu ili više stanica za ove poslove u zavisnosti od potrebe. Ove stanice su dužne da prate i slušaju jednu ili obje mreže, u zavisnosti od resursa koji su im na raspolaganju. U slučaju da je potrebno prenijeti poruku koju stanica za vezu nije čula, bilo koji od učesnika mreže može biti imenovan da prenese takvu poruku.

Jedna od najvažnijih stvari u komunikacija u vanrednim situacijama je upravo poznavanje tehnika i operacija komunikacione mreže. Nakon što dođe do vanredne situacije, prvi operator koji dođe na frekvenciju ima ulogu upravne stanice, do dolaska Rukovodioca mreže koji preuzima kontrolu i po potrebi imenuje nekog drugog da vrši tu ulogu.

Vrste mreža – Otvorena (informativna) mreža

Kod otvorene mreže, postoji minimalna potreba za upravnom stanicom, ukoliko ona uopšte i postoji. Stanice pozivaju jedna drugu i direktno prenose poruke. Nepotrebno ćaskanje se obično svodi na minimum. Ovakva vrsta stanica je uobičajena u periodu pripreme za potencijalnu vanrednu situaciju, a kako se stanje smiruje, tako i broj operatora može pasti na samo nekoliko njih.

Vrste mreža – Direktivna (formalna) mreža

Direktivna mreža aktivira se kad god u njoj učestvuje veliki broj stanica, ili kada je obim saobraćaja toliko da ne može biti servisiran metodom „prvi ulazi – prvi izlazi“ (first-come first-served). U vanrednim situacijama bilo kojih razmjera, ova vrsta mreže je najpogodnija za upotrebu i upravna stanica je ta koja određuje prioritete saobraćaja.

U direktivnim mrežama upravna stanica kontroliše sve aktivnosti. Prijava na mrežu odnosno „upad“ u komunikaciju, osim u slučaju kada upravna stanica to naloži, nije dozvoljena. Upravna stanica određuje ko koristi frekvenciju i koji saobraćaj ima prioritet.

U zavisnosti od obima saobraćaja, upravna stanica može aktivirati pod-mrežu za koju se imenuje drugi operator koji će na njoj imati funkciju upravne stanice.

Misija mreže

Svaka mreža ima svoju misiju, ili više njih. U manjim vanrednim situacijama, sve komunikacione potrebe trebaju biti u jednoj mreži. U većim vanrednim situacijama, više mreža može biti aktivirano radi zadovoljavanja različitih potreba. Neki od primjera su:

Saobraćajna mreža – Stara se o prenosu pisanih poruka.

Resursna mreža – Kada dolazeći operator stigne na mjesto događaja, ova mreža je ta na koju se on prvobitno prijavljuje kako bi po potrebi primio dalja uputstva. Resursna mreža može takođe biti korištena za određivanje potrebne opreme ili operatora sa posebnim vještinama.

Taktička mreža – Generalno, taktičke mreže služe za prosljeđivanje poruka lokalnog karaktera na licu mjesta.

Informativna mreža – Ova mreža služi za redovna obavještenja, najave ili radi pružanja informacija na sva druga pitanja.

Zdravstveno-socijalna mreža – Ovakve mreže obično pružaju informacije između zainteresovanih strana, prijatelja, familije i osoba van područja vanredne situacije tamo gdje je to dozvoljeno.

Ove vrste mreža u kontekstu komunikacije u vanrednim situacijama biće detaljnije opisane u narednom poglavlju: „Operacije radio mreže za opasnost“.

Operacije radio mreže za opasnost

Šta je radio mreža za opasnost?

Svrha bilo koje mreže je da pruži sredstva komunikacije grupi stanica. Radio mreža za opasnost je grupa stanica koja u vanrednim situacijama pruža komunikaciju jednoj ili više profesionalnih službi, ili javnosti. Radio mreža za opasnost može biti formalna ili neformalna, u zavisnosti od broja učesnika i količine poruka.

Saobraćajna mreža prenosi formatirane pisane poruke između lokacija profesionalnih službi ili između više aktivnih mreža. U operacijama vanrednih situacija, ove mreže služe većini pošiljaoca i primaoca poruka. Poruke od i za područje van samog vanrednog događaja mogu biti servisirane od strane druge mreže specijalno aktivirane za tu svrhu. Čak i ako se saobraćaj primarno odvija putem VHF/UHF repetitora, važno je da razumijete kako ti nivoi mreže funkcionišu kako bi ste optimizovali iskorišćenost samog sistema.

Taktička mreža generalno pokriva lokalno područje gdje je nastala vanredna situacija. Njena misija je da vrši komunikaciju više profesionalnih službi, bilo da je u pitanju nadzor i izvještavanje, nivo toka rijeke, širenje požara i slične situacije koje ne zahtijevaju prenos pisane poruke. Često, taktička mreža može biti aktivirana kao pod-mreža kako bi servisirala saobraćaj tokom vanrednih situacija većeg obima. U takvim slučajevima, dodatna upravna stanica može biti imenovana za rukovođenje ovako aktiviranom mrežom.

Resursna ili Logistička mreža. Tokom vanredne situacije, ovo je mreža gdje se operator prvobitno javlja i prijavljuje kako bi primio uputstva ili naređenja. U zavisnosti od obima krize, ovakve mreže mogu biti podijeljene prema tipu i vrsti namjene. Jedna može biti za evidentiranje novih volontera na većem području a druge mogu biti za dodjeljivanje prvih zadataka. Po potrebi, na većem geografskom području, treća mreža može biti uspostavljena radi podrške tekućim logističkim aktivnostima i operacijama.

Informativna mreža je obično otvorena mreža koja prikuplja i dijeli informacije situacije koja je u razvoju, bez ograničenja na korišćenje frekvencije od strane drugih. Učesnici mreže daju informacije po potrebi, a zvanične objave profesionalnih službi mogu biti emitovane preko upravne stanice (ukoliko je ima). Iako upravna stanica može pratiti ovu mrežu, na njoj nije potrebno posebno prijavljivanje ili odjavljivanje. Takođe, informativna mreža služi za obavještenje o aktivaciji novih mreža, svim stanicama koje učestvuju u vanrednoj situaciji.

Zdravstveno-socijalna mreža. U situacijama kada je dozvoljeno obavještanje javnosti, ovakve mreže obično služe za razmjenu poruka o prijateljima, rodbini i ostalih zabrinutih osoba van područja vanredne situacije. Većina zdravstveno-socijalnih mreža se uspostavlja na HF frekventnom opsegu, ali i lokalna upotreba VHF/UHF opsega je takođe moguća. Propagacije, ograničenje licence operatora najčešće određuju koji frekventni opseg se koristi i koja vrsta komunikacija je najprihvatljivija.

Prijavljivanje na mrežu za opasnost

Ovo su dvije situacije kada je potrebno da se prijavite na „mrežu“:

1. kada se prvi put prijavljujete za rad na mreži
2. kada imate poruku, pitanje ili informaciju za slanje

Ako ste dio organizacije koja upravlja mrežom, pratite uputstva direktivne i otvorene mreže po proceduri opisanoj u nastavku.

Da bi ste postali dio **direktivne mreže**, slušajte poziv upravne stanice koja upućuje poziv za nove prijave posebno kada je u pitanju poziv na prijavu za učesnike sa porukom. Prilikom prijave, ukoliko imate poruku, naglasite „sa porukom“ ili ukoliko imate poruku većeg prioriteta naglasite to „sa porukom hitnosti“. Nakon toga, sačekajte odgovor upravne stanice prije nego ponudite više informacija. Prijavljivanje na mrežu bez prethodnog poziva upravne stanice obično nije dobra praksa. Svakako, ukoliko prođe dovoljno vremena bez saobraćaja, možete kratko sačekati pauzu u aktivnosti mreže i izvršiti prijavu na način „409TTT, sa porukom“.

Za prvo prijavljivanje na **otvorenu mrežu**, kratko pozovite upravnu stanicu kao na gore navedenom primjeru ili pozovite bilo koga „nadležnog“ i uspostavite kontakt sa njim. Ukoliko ste već dio mreže i imate poruku koju treba prosljediti, kratko sačekajte da se frekvencija oslobodi prije pozivanja željene stanice.

Ukoliko niste dio organizacije koja upravlja mrežom, nemojte se tek tako prijaviti nuditi pomoć. Prethodno slušajte aktivnosti neko vrijeme. Budite sigurni da imate nešto da ponudite prije nego se prijavite (kao npr. mogućnost da prosljedite poruku negdje u svojoj blizini kada niko drugi ne može i sl.). Ukoliko stvarno trebaju pomoć koju im možete pružiti, kratko se prijavite i pitajte da li postoji aktivna resursna mreža, potom pređite na tu frekvenciju. Ukoliko je nema, kratko ponudite svoju pomoć upravnoj stanici koja rukovodi mrežom.

“Upad” u mrežu

Ukoliko je mreža aktivna a vi imate hitnu poruku, možda ćete morati „upasti“ u mrežu. Procedure za ovo varira od mreže do mreže ali najčešća metoda je da sačekate pauzu između dva emitovanja i jednostavno kažete „*Break break, 409TTT*“. Upravna stanica će reći „*Go ahead 409TTT*“ ili „*Nastavi 409TTT*“, a vi ćete na to odgovoriti „*409TTT sa hitnom porukom*“.

Odjavljivanje sa mreže

Uvijek upravnoj stanici dajte do znanja kada napuštate mrežu, čak i kada je to na nekoliko minuta. Ukoliko upravna stanica misli da ste i dalje tu, može se stvoriti zabrinutost za vaše odsustvo. U nekim situacijama ovo čak može biti i povod da neko bude poslat da provjeri vaše stanje.

Nekoliko je razloga za odjavljivanje (napuštanje) mreže:

1. Lokacija vaše stanice se zatvara. Ukoliko je upravna stanica dala direktivu da se stanica zatvori, jednostavno potvrdite zahtjev sa svojim pozivnim znakom. Ukoliko je zahtjev došao od strane profesionalne službe, navedite i ime službenika koji je takav zahtjev uputio kao i njegovu funkciju.

2. Morate se odmoriti a nema vas ko zamijeniti. Kažite upravnoj stanici da nećete biti kraj stanice određeni period, razlog i svoj pozivni znak.
3. Predali ste upravljanje stanicom drugom operatoru. Kažite upravnoj stanici da ste to učinili i dajte ime i pozivni znak novog operatora, kao i svoj pozivni znak.

Postoje dvije specijalne situacije kojih morate biti svjesni:

Ukoliko neko od nadležnih, kao npr. policajac, zatraži od vas da premjestite stanicu, učinite to odmah bez raspravljanja a upravnu stanicu obavijestite prvom pogodnom prilikom. Ukoliko se od vas zahtjeva da ugasite radio stanicu, ili da prekinete sa emitovanjem, učinite to odmah bez dodatnih pitanja. Ne obavještavajte upravnu stanicu dok ne dobijete dozvolu da to možete bezbjedno učiniti. Obično postoji opravdan razlog za ovakav zahtjev. Može biti pitanje bezbjednosti, potencijalne prijetnje i sl.

Operativna uputstva

Uvod

Svaka organizacija mora imati izvršni nivo upravljanja i nadgledanja cijele operacije kako bi se ona nesmetano odvijala. U zavisnosti od vrste mreže, rukovodilac je taj koji je odgovoran za regrutovanje i treninge operatora upravnih stanica, stanica za vezu i ostalih redovnih članova.

Veoma je bitno da se manjeiskusni RMZO volonteri konsultuju i posavjetuju sa onima koji imaju više iskustva u vanrednim situacijama.

U nastavku su data operativna uputstva o načinu efikasnog funkcionisanja radio mreže za opasnost.

Rukovodilac zakazuje aktiviranje mreže i osigurava da će jedan ili više kvalifikovanih operatora upravne stanice prisutan tokom svake sesije.

Upravna stanica

Zamislite upravnu stanicu kao „direktora cirkusa“ ili „saobraćajca“. Upravna stanica određuje šta se dešava na mreži i kada. Ona određuje kada će se stanice prijavljivati, sa ili bez poruka, i da li će poruke biti prosljeđivane na toj ili drugoj frekvenciji. Upravna stanica mora biti upućena u sva dešavanja oko nje i servisirati potrebe mreže, njenih učesnika i profesionalne službe što je brže i efikasnije moguće. To može biti jako zahtjevan zadatak na mrežama sa velikim saobraćajem.

Upravna stanica može biti locirana bilo gdje ali trebala bi biti na poziciji gdje najbolje čuje, ako ništa drugo, ostale učesnike mreže.

Upravna stanica je nadležna samo za jednu mrežu i ne bi trebala biti odgovorna za cjelokupnu komunikacionu operaciju. To je posao rukovodioca, koordinatora komunikacija u vanrednim situacijama ili sličnog telekomunikacionog menadžera.

Scenario mreže

Mnoge grupe aktiviraju i zatvaraju svoje mreže koristeći standardni scenario. Tekst scenarija onima koji slušaju daje do znanja razlog i format mreže. Korišćenje standardnog scenarija takođe obezbjeđuje da će mreža uvijek biti aktivirana na isti ili sličan način bez obzira koji operator ima ulogu upravne stanice.

Tipičan scenario može izgledati ovako:

Aktiviranje: Ovo je [pozivni znak], upravna stanica za _____ mrežu. Ovo je direktivna mreža. Molim emitujte samo kada se to od vas traži, osim ukoliko imate hitnu poruku.

- Neka se javi bilo koja stanica sa hitnom porukom.
- Ima li neka stanica sa prioritetskom porukom.
- Neka se jave sve ostale stanice sa ili bez poruke

Zatvaranje: Želim se zahvaliti svim prijavljenim stanicama. Ovo je [pozivni znak], zatvaram _____ mrežu [datum i vrijeme] i vraćam [repetitor ili frekvencija] u redovnu upotrebu.

Stanica za vezu

Stanice za vezu su posebne stanice koje imaju zaduženje da prosljeđuju poruke između dvije mreže. Upravna stanica ili rukovodilac je taj koji imenuje operatora stanice za vezu i takva stanica može raditi na dva načina. Jedan način je da sluša samo jednu mrežu za koju je zadužena i po potrebi prenosi poruke na drugu mrežu. Nakon što to učini, vraća se na prvu mrežu i nastavlja slušanje. Druga mreža takođe mora imati svoju stanicu za vezu koja čini isto.

Drugi način je, kada je to moguće, da ovakva stanica uvijek sluša obje mreže i po potrebi prenosi poruke sa jedne na drugu.

Učesnici mreže

Operatori na različitim mjestima su odgovorni za poruke koje idu ka i odlaze sa njihovih lokacija. Oni moraju slušati sve što se događa na mreži i održavati kontakt sa pripadnicima profesionalnih službi na terenu. Oni pomažu službenicima profesionalnih službi prilikom pripreme poruka, pravilno ih formiraju i kontaktiraju upravnu stanicu kada su spremni za slanje poruke.

Kad god je moguće, trebalo bi imati dva operatora na svakoj lokaciji. Kada je stanica zauzeta, jedan se stara o bilježenju poruka, pripremi za slanje i komunikaciju sa pripadnicima profesionalnih službi, dok drugi prati dešavanja na mreži, šalje poruke i upisuje dolazeće poruke. Tokom perioda manjeg saobraćaja, jedan od njih može biti privremeno oslobođen obaveza kako bi se odmorio.

Problemi sa smetnjama i ometanjem

Ukoliko su na vašoj mreži primjećene smetnje, upravna stanica ima nekoliko opcija. Ako smetnja dolazi sa susjednog kanala koji možda nije upoznat sa vanrednom situacijom, ljubazno ih obavijesti o tome i zamoli za njihovu kooperativnost.

Alternativno, upravna stanica može pomjeriti frekvenciju HF mreže za nekoliko kHz. Ukoliko problem nije moguće riješiti na ovaj način, svaka mreža mora imati alternativno rješenje i imati jednu ili više alternativnih frekvencija na kojima je moguće nastaviti rad. Ukoliko je moguće, ove frekvencije ne bi trebale biti javno objavljivane ili izrečene u etru.

Nikada ne komentarišite, ne konstatujte i ne pokušavajte pričati sa stanicom koja namjerno vrši ometanje. Dugogodišnje iskustvo pokazalo je da to samo podstiče prekršioca. Ukoliko ometanje otežava komunikaciju, upravna stanica će objaviti svim prijavljenim stanicama da se mreža premješta na alternativnu frekvenciju. Još bolje, imajte uvijek pripremljen plan za takve situacije tako da svi učesnici mreže znaju alternativnu frekvenciju i da trebaju preći na nju bez da ih se na to mora uputiti.

Osnove rukovanja porukama

Uvod

Formalne i neformalne poruke različito se servisiraju u različitim dijelovima svijeta. Naredna uputstva su generalizovana i imaju za cilj da upute čitaoce u osnove rukovanja porukama

Formalne vs. Neformalne poruke

Obje vrste, formalne (pisane u specifičnom formatu) i neformalne (izgovorene ili pisane bez posebnog formata) imaju svoje mjesto u komunikacijama u vanrednim situacijama. Generalno, neformalne poruke je najbolje koristiti za jednostavne poruke i one koje nisu hitnog karaktera, ili poruke koje zahtijevaju hitnu akciju, a upućene su direktno od autora primaocu poruke.

Formalne poruke su primjerenije kada dvoje ili više ljudi posreduje u razmjeni poruka trećih lica, ili kada one sadrže bitne informacije i detalje.

Neformalne poruke

Neke poruke u vanrednim situacijama najbolje je poslati u neformalnom obliku kako bi se sačuvala dragocjene sekunde. Ukoliko su vam potrebna ambulantna kola, hitna pomoć ili sl. radi žrtava koje možda krvare, nemate vremena za formiranje i slanje formalne poruke. Davanje informacija upravnoj stanici gdje se nalazite, kada ćete biti na kojoj lokaciji i sl. takođe nije potrebno slati u formalnom obliku. Poruka ide direktno od pošiljaoca (vas) ka primaocu (upravna stanica), jako jednostavno i brzo. Većina poruka u taktičkoj mreži se odvija u ovakvom obliku.

Format formalno pisane poruke

Standardizovanje formata formalno pisane poruke služi kako bi svi znali šta da očekuju od takve poruke. Ovo ujedno povećava brzinu i preciznost kojom možete servisirati poruke. Većina volonterskih grupa za komunikaciju u vanrednim situacijama koristi standardizovani format za slanje poruka preko mreže. Redovne vježbe formiranja i slanja poruka u standardizovanom formatu je itekako preporučeno.

Komponente formata standardizovane poruke

Sljedeće komponente mogu se naći u većini tipova standardizovanih poruka:

- **preambula** odnosno zaglavlje, sadrži administrativne podatke poput rednog broja poruke, pošiljaoca, kategoriju hitnosti, datum i vrijeme formiranja i sl. Redni broj poruke i naziv pošiljaoca čine jedinstvenu kombinaciju kojoj je moguće kasnije, po potrebi, ući u trag.
- **adresa** sadrži ime, ulicu i broj, poštanski broj, grad i državu primaoca poruke. Takođe, adresa treba da sadrži i telefonski broj sa pozivnim brojem primaoca obzirom da se većina radiograma na kraju dostavlja telefonskim pozivom.
- **tekst** poruke treba da sadrži, do tačke, ukratko, maksimalno 25 riječi. Tekst je potrebno pisati u redovima od po maksimalno 5 riječi (deset ukoliko se koristi tastatura). Prilikom formiranja

poruke posebno treba voditi računa o načinu na koji će ta poruka biti proslijeđena te na poruku formirati na način da ju je što lakše prenijeti preko mreže koja vam je dostupna.

- **potpis** može biti ime, ime i pozivni znak ili puno ime. Često može sadržati i povratnu adresu ili telefonski broj – šta god je potrebno da bi primalac mogao prepoznati ko je pošiljalac poruke.

Pravila rukovanja porukama

Ne spekulirajte ništa u vezi sa vanrednom situacijom. Može biti više desetina ili stotina ljudi koji slušaju vašu komunikaciju (ostali radio-amateri, mediji i javnost koristeći radio-skenere) i bilo koja netačna informacija može stvoriti velike probleme za profesionalnu službu i ostale učesnike. Ne želite biti izvor bilo kakvih glasina. Ukoliko vas profesionalna služba pita za procjenu, pružite informaciju posebno naglašavajući da je to samo vaša procjena u trenutku slanja.

Prosljeđujte poruke tačno onako kako su napisane ili izrečene. Još važnije od brzine kojom prosljeđujete poruke je njena tačnost. Stoga, ne smijete mijenjati njen sadržaj tokom rukovanja sa njom. Ukoliko je ona duža od očekivanog, svakako je pošaljite. Zapravo, poruke koje sadrže eventualne greške u pisanju, konfuznog sadržaja i sl. moraju biti proslijeđene upravo onako kako su primljene.

Da li bi trebalo vratiti poruku autoru prije njenog slanja? To je vaša procjena. Ako očita greška može uticati na smisao poruke, možda je upravo to dobra ideja. Kad god je moguće, dobra praksa je da se poruka pažljivo pročita u prisustvu njenog autora prije prihvatanja iste za slanje. Na ovaj način, sve potencijalne greške i nerazumijevanje može biti otklonjeno prije nego je poruka poslata.

Aktiviranje radio mreže za opasnost

Kako ću znati?

Stvarni metoda na osnovu kojeg će RMZO volonteri biti obavješteni o aktiviranju mreže definiše se na lokalnom nivou, ali ovo poglavlje pruža neke od najčešćih mogućih metoda.

Za početak, potrebno je da budete registrovani član grupe koja se bavi komunikacijama u vanrednim situacijama kako bi ste od njih dobili obavještenje. Volontere koji se registruju „u zadnji minut“ je jako teško integrisati u već konfuznu vanrednu situaciju. Pridružite se grupi mnogo prije same vanredne situacije, učestvujte u treninzima i obukama koje ta grupa pruža, i budite spremni kada poziv dođe.

Svaka grupa RMZO volontera treba imati pisani plan sa bilo kojom profesionalnom službom kako bi aktivirali svoje članove kada je to potrebno. Plan treba biti do detalja razrađen a onda sveden na jednostavnu „ček-listu“ koju pripadnici profesionalnih službi i rukovodioci mreže uvijek imaju pri ruci ukoliko je aktiviranje mreže potrebno. Ko će koga pozvati, različite metoda na koji način to mogu učiniti, ostale kontakt informacije za sve navedene osobe i sl. Ove informacije je potrebno redovno održavati ažurnim.

Obavještenje profesionalne službe

Dobra praksa je da svaka RMZO grupa imenuje tri ili više „oficira za vezu“ prema profesionalnoj službi. Kada je potrebno uspostavljanje radio mreže za opasnost, jedno od ovih lica je ono kome se upućuje poziv. **Nikada se ne oslanjajte na jednu kontakt tačku (jednog oficira za vezu).** Ako je ta osoba nedostupna iz bilo kojih razloga, mora postojati alternativa. Profesionalna služba mora imati sve privatne i poslovne kontakt podatke „oficira za vezu“, uključujući i njegovu email adresu.

Grupni sistem upozorenja

Onog momenta kada je „oficir za vezu“ obavješten, postoji više načina da se grupa obavijesti o aktiviranju radio mreže za opasnost. U zavisnosti od situacije, preporučuju se neke od sljedećih metoda:

Telefonsko stablo: Po ovom sistemu, „oficir za vezu“ poziva prva dva člana grupe, koji potom pozivaju sljedeća dva člana iz unaprijed pripremljene šeme telefonskog stabla i tako dok cijela grupa ne bude obavještena. Ukoliko je neki od pozvanih članova nedostupan, osoba koja poziva mora potom pozvati dvije osobe koje je ta osoba bila dužna pozvati. Na ovaj način se obezbjeđuje da drvo nikada ne bude „prekinuto“ a da na kraju svi dostupni budu obavješteni.

SMS poruke: Čak i kada su telefonski sistemi preopterećeni pozivima, tekstualne SMS poruke se mogu upotrebljavati. U zavisnosti od vašeg telefona, moguće je napraviti listu kontakata za brzo slanje poruka većem broju ljudi sa liste. Imajte na umu da u vanrednim situacijama SMS poruke mogu satima biti u sistemu prije dostavljanja primaocu.

E-mail: Iako ovo nije pouzdan način obavješćavanja o vanrednoj situaciji, ono jeste svakako rezervna metoda imajući u vidu da veliki broj ljudi kod kuće i na poslu imaju brzi internet i

relativno često provjeravaju elektronsku poštu. Neko ko je možda nedostupan putem drugih vidova komunikacije, može provjeriti elektronsku poštu nekoliko časova kasnije što ne bi trebalo zanemariti.

Samo-aktivacija: Ukoliko ste postali svjesni situacije koja zahtjeva aktiviranje radio mreže za opasnost, odmah bi ste trebali preduzeti potrebne korake kako biste sebe stavili na raspolaganje. U zavisnosti o plana aktiviranja vaše grupe, to može biti slušanje frekvencija profesionalne službe ili kontaktiranje nadležne osobe unutar grupe ili čak i same profesionalne službe. Zapamtite, ukoliko niste autorizovani da direktno kontaktirate profesionalnu službu, ne činite to. Znajte svoj plan i pratite ga.

Obavješten sam – Šta sada?

Plan vaše grupe bi vam trebao reći šta svaki od njenih članova treba preuzeti u momentu kada nastupi vanredna situacija. U većini slučajeva, prvi korak je prijavljivanje na predodređenim frekvencijama ili repetitorima. Ukoliko je repetitor određen kao primarna tačka okupljanja, rezervna simplex frekvencija (npr. izlazna frekvencija repetitora se može koristiti na ovaj način) trebala bi biti poznata za slučaj da repetitor prestane sa radom. U ostalim slučajevima, neki članovi mogu imati specijalna zaduženja. To može biti uspostavljanje kontakta sa profesionalnom službom, odlazak na posebnu lokaciju poput komandnog centra ili vršenje određenih pripremnih radnji. Ovi članovi bi se trebalo da se prijave na „aktivacionu“ mrežu kako bi obavijestili rukovodioca mreže da su dostupni i da su na svom zadatku.

Jedna od stanica „oficira za veze“ trebala bi biti dostupna na mreži kako bi pružila dodatne informacije i direktive od strane profesionalne službe članovima tokom njihovog prijavljivanja na mrežu. Ukoliko je neki od članova predodređen za ulogu upravne stanice „aktivacione“ mreže, ta osoba preuzima tu ulogu što je prije moguće kako bi „oficiri za vezu“ mogli da nastave rad sa profesionalnom službom po pitanju preuzimanja drugih aktivnosti. Neke grupe mogu jednostavno imati definisano da prva osoba preuzima ulogu upravne stanice do dolaska nekog drugog operatora kome rukovodilac mreže dodjeljuje tu ulogu. Opet, bitno je da unutar grupe uvijek ima više predodređenih operatora koji mogu preuzeti ulogu upravne stanice za slučaj da je neko od njih nedostupan.

Na putu ka...

Dok ste na putu ka kući kako bi ste preuzeli svoju opremu, ili dok ste na svojoj lokaciji, nekoliko stvari je potrebno da uradite. Prijavite se na „aktivacionu“ mrežu i nastavite da je slušate radi daljih instrukcija. Napunite svoje vozilo gorivom i uzmite sve stvari koje su vam potrebne, uključujući rezervne baterije za stanicu, ručnu lampu, hranu, vodu i ostale namirnice sa vaše „ček-liste“. Kontaktirajte vaše bližnje i stavite im do znanja šta se dešava i gdje ćete biti. Kažite im kada ćete ih sljedeći put kontaktirati i kako oni mogu kontaktirati vas ukoliko je potrebno. Znajući da su vaši bližnji dobro, olakšaće vam da radite svoj posao bez nepotrebne brige, a naravno, to važi i za njih.

Mogućnost učenja i napredovanja

Uvod

Ukoliko želite unaprijediti svoje sposobnosti u bilo kojoj aktivnosti, „vježba, vježba, vježba!“

Dakle, tako je i sa komunikacijama u vanrednim situacijama. Ukoliko želite da vaše performanse u slučaju vanredne situacije budu besprijekorne, suština je u vježbi. Srećom, tu je veliki broj šansi, tako da je na vama da odvojite vrijeme i potražite ih.

Redovno zakazane mreže – skedovi

Mnoge lokalne grupe koje se bave komunikacijama u vanrednim situacijama redovno održavaju zakazane skedove i trening mreže. Ovako organizovane mreže, ukoliko su dobro planirane, u više formata sa različitim ciljevima, mogu doprinijeti da uvijek budu interesantne. Jedan mjesec može biti posvećen komunikaciji sa profesionalnim službama, drugi posvećen prenosu formalnih formatiranih poruka, treći prenosu poruka na širem području itd.

Lokalne radionice i trening sesije

Vaša lokalna grupa i/ili profesionalna služba može vam ponuditi razne vrste edukacije. Neke profesionalne službe nude i posebne obuke koje vam mogu pomoći u vanrednim situacijama. Kraće trening sesije mogu vam pomoći da razumijete formu i određene procedure u vanrednim situacijama. Kao dodatak na regularno zakazane mreže, specijalne trening sesije u etru mogu se održavati na repertitoru ili simplex frekvenciji kao alternativa lokalnim radionicama kada je cilj dovoljno jednostavan ili koristi samu mrežu za pokazivanje.

Javni događaji

U nekim zemljama, dozvoljeno je korišćenje radio-amaterskih frekvencija za pomoć organizovanju lokalnih dešavanja. Neke od najboljih praksi taktičke komunikacije u vanrednim situacijama je podrška lokalnom „athlon-u“. Bez obzira da li se radi o bike-athlon-u, walk-athlon-u, tri-athlon-u ili maratonu, što je veći događaj, bolje je iskustvo. Veliki događaj, sa brzim odvijanjem situacije, blisko simulira iskustvo komunikacije u vanrednim situacijama. Čak i manji događaji koji se sporo odvijaju omogućiće vam sticanje sposobnosti taktičkih operacija karakterističnih za radio mrežu za opasnost.

Stoga, zapamtite, „vježba, vježba, vježba!“

Mreža za afirmaciju radioamaterskog pokreta – MARP
Radio mreža za opasnost Crne Gore

9. Avgust 2018. godine